

ANBLADET

Nr 104 ISSN 0280-0993 MARS 2013

Organ för
NORRTÄLJE SLÄKTFORSKARFÖRENING

Byvägen till Länna kyrka

Bilden visar den vackra byvägen med gårdsgårdar som slingrar sig fram till Länna kyrka och vidare genom Lännaby. En härlig vinterdag som lockar till skidåkning och långa promenader. En föraning om en analkande vår.

Anbladet utkommer med 3 nummer per år och utges av Norrtälje Släktforskarförening.

Tidningens adress: Box 280,
761 23 Norrtälje.

Hemsida: www.norrtelje-sff.se

Webmaster: Björn Bergström
webmaster@norrtelje-sff.se

Redaktör och ansvarig utgivare:
Urban Johansson

Tidningen ingår i NSFF:s medlemsavgift, f. n. 150 kr/år.

Bankgiro: 459-5724

Manus och idéer till artiklar kan insändas till tidningen under ovanstående adress. Artiklar och citat ur tidningen får användas efter angivande av källan.

Helårsprenumeration: 100 kr.
Enstaka exemplar av tidigare nummer kan köpas för 30 kr/st.

I NSFF:s styrelse ingår:

Ordf. Urban Johansson
Grovvägväg. 25, 761 93 Norrtälje
Tel: 070-692 48 36

Kassör Sven-Olof Gahnström
Stockholmsv. 24B, 761 43 Norrtälje
Tel: 0176-124 56

v. ordf. Sven Mohlne
Åkerö Västergården 116,
761 94 Norrtälje, Tel: 0176-414 90
Sekr. Willy Menander

Asplundsv. 18, 760 10 Bergshamra
Tel: 0176-261 255

Klubbmäst. Birgit Söderman
Ekeby Pl 475A, 761 71 Norrtälje
Tel: 0176-228 081

Suppl. Bo Schylander
Rosengårdsvägen 123, 186 33 Val-
lentuna Tel: 08-511 740 15

Suppl. Ann-Marie Alfredsson
Grovvägväg. 25, 761 93 Norrtälje
Tel: 0176-266 280

Ordföranden har ordet

Vi är nu inne i mars månad och i början av ett nytt verksamhetsår. Det första evenemanget är också avklarat. Elisabeth Reuterswärd var i Norrtälje den 19 februari och höll föredrag om att finna okända fäder. Evenemanget som var ett samarrangemang med Medborgarskolan rönkte ett mycket stort intresse, ett 70-tal åhörare hade mött upp och det var med nöd och näppe som alla fick plats. Föreningen fick bra reklam för sin verksamhet eftersom hälften av åhörarna var personer som inte var medlemmar i NSFF.

Styrelsen arbetar nu målmedvetet för att öka samarbetet med andra kulturföreningar för att på detta sätt ge ett större utbud till medlemmarna.

Årsmötet är nu genomfört och 27 medlemmar deltog i livliga diskussioner i alla frågor, som berör ett årsmöte. Alla dessa synpunkter är viktiga för styrelsen att ta del av och arbeta vidare med.

Tag nu väl vara på våren som är på väg och väl mött i många nya evenemang framöver!

Urban Johansson

Man skulle nog kunna bli botad från sina fel om man inte trivdes med dem.

Drottning Kristina

Dumheten överlever alltid. Den är så att säga för dum för att dö.

Aksel Sandemose

Det behövs ofta mer mod för att ändra sin mening än att förbli den trogen.

Willy Brandt

Efterlysningar

Jag söker bilder på **Anton Ljungborg f. 28/6 1866**. Han hade en syster som hette Hilma Ljungborg f. 10/3 1867, d. 1922.

Anton bodde i Rö socken och finns upptagen på Rö hembygdsförenings hemsida under Lovisedal, där han bodde 1930 med sin hustru född Skogsberg och en styvdotter.

Om någon har en bild på Anton eller hela familjen, så hör av er till undertecknad på telefon 0920-974 12 eller 070-249 18 38.

Aksel Österlöf

Fader okänd

Tisdagen den 19 februari var Elisabeth Reuterswärd på besök i Norrtälje stadsbibliotek för att föreläsa om hur man i olika källmaterial kan återsök okända fäder.

Föredraget, som var ett samarrangemang mellan Norrtälje Släktforskarförening och Medborgarskolan i Norrtälje, rönt ett mycket stort intresse. Över 70 personer mötte upp och det såg et tag ut som om vi inte skulle kunna bereda plats åt alla. Genom att skjuta ihop stolsraderna fick vi i alla fall in alla åhörare och Elisabeth kunde med litet fördröjning komma igång med sitt föredrag, som rönt en mycket stor uppskattning.

Anbladet återkommer i nästa nummer med ett utförligt sammandrag av föreläsningen.

U.J.

Nya forskarförteckningen

Arbetet med den nya forskarförteckningen fortsätter planenligt!

Styrelsen vädjar dock till medlemmarna att fylla i den utskickade blanketten och snarast skicka in den till föreningen. Så snabbt som möjligt lägger vår webbansvarige sedan in uppgifterna på hemsidan.

Notera också adressen till din egna hemsida om du har en sådan. Tack på förhand!

Mormonerna igen

I förra numret av Anbladet skrev Nils Hallerby om en avlägsen släkting i Väddö, som på 1880-talet blivit döpt till mormon. Han efterlyste då andra uppgifter om mormonmission i Väddö och omgivande socknar.

En som hörsammat denna uppmaning är NSFF-medlemmen Yngve Andersson, som i Singö kyrkoarkiv från 1879 funnit likartade uppgifter, således till och med före 1880.

Ur en artikel Yngve skrivit saxar jag följande fotnot. [1] Erik Eriksson och hans hustru, som just inflyttat (1879) från Öregrund, noteras noggrant av prästen som tillhörande sekten Jesu Kristi kyrka av sista dagars heliga (dvs mormonerna). Jag noterar att prästen anser att deras kristendomskunskaper är på bottennivå. De hade säkert läst bibeln noggrant men prästen blev troligen mycket förfärad över hur de tolkade bibelns texter. De antecknas snart därefter ha utvandrat till USA.

Yngve Andersson

Titelsjuka

Den flitige Roland Palmquist har försett Anbladet med ett par riktigt långa titlar hämtade ur Ulrika Eleonora församlings dödböcker från 1864.

Carl Gustaf Qvist som avled den 16/2 1864 var *boktryckerikonstförvant* och C A F Carlsson som avled samma år var *kakelugnsmakeriarbetare*.

Vad den sistnämnde jobbade med är ju helt klart, den förstnämndes arbete är litet svårare. Konstförvant är ett gammalt ord för tryckare eller typograf, som ju också förleden i titeln antyder.

Kanske någon läsare har funnit någon ändå längre titel att bräcka av Roland med!?

Pressgrannar

Några ofrivilliga roligheter från våra pressgrannar.

Djur talar ut

Skottskadad tiger om vad som hänt

Aftonbladet

Queer

Tidigt i morse ofredades en kvinna som var ute och gick med sin hund sexuellt.

Aftonbladet

Allsidigt vapen

Polis sköt man med svärd.

Dagens Nyheter

Uselt sortiment

Säljs bara paracetamol på apoteken?

Dagens Nyheter

På tapeten

Stadsarkivet i nya kontorslokaler

Den 10 januari höll Norrtälje stadsarkiv Öppet Hus mellan 11-16 för att visa de nya kontorslokalerna i äldreboendet Eneberg. 1974 fick stadsarkivet sina första lokaler i Eneberg och 1985 de nya kontorslokalerna i Energibolagets nybyggda fastighet på Baldersgatan, lokaler som således arkivet blev uppsgda ifrån trots att kommunfullmäktige fattat beslut om att en tillbyggnad skulle ske just för arkivets behov.

Nu har styadsarkivet således kommit tillbaka till var det hela började. Den stora trångboddheten är över för denna gång och arkivet kan nu på ett bra sätt ta emot forskare igen.

Passa på att besöka detta fina kommunarkiv med samlingar av ett mycket stort intresse för alla lokalhistoriskt intresserade forskare. Ett åttiotal personer passade på att få en visning under denna första dag av öppethållande.

Ann-Marie och Åsa hälsar besökarna välkomna

Roslagsmuseets framtid

Nu finns ju äntligen ett förslag till ett lösning av den segdragna frågan om Roslagsmuseets existens. Om förslaget om ett helt nybyggt museum alls kommer att realiseras återstår att se. Ifall detta blir en realitet återstår frågan vad man skall göra med den gamla fabriksbyggnaden, som nu står och förfaller.

Ett intressant förslag framfördes av Roland Palmquist i Norrtälje Tidning den 19 november 2012. Han menade att man skulle kunna göra om huset till ett forskningens hus med lokaler för såväl stadsarkivets publika verksamhet som bibliotekets Roslagssamling och Norrtälje Släktforskarförening. Tanken är mycket tilltalande speciellt för alla de tusentals människor som är engagerade i lokalhistorisk forskning på något sätt, men naturligtvis alltför framåtsyftande för att falla de styrande i kommunen på läppen.

Troligare är väl att huset får stå och förfalla ytterligare några år så att man sedan kan säga att det är för dyrt att rusta upp och att därför endast rivning återstår.

U.J.

Mantalslängder på nätet

Riksarkivet/SVAR (www.svar.ra.se) har nu lagt ut mantalslängder för tiden 1642 till 1820 på sin hemsida. Dessa finns under rubriken skatter för hela landet och är indexerade på församlingsnivå. Mantalslängderna upprättades i flera exemplar och det är det exemplar som insändes till Kammaren och förvaras på Riskarkivet som är skannat. Vissa volymer har varit för skadade eller för tjocka för att skanna, då får man titta i det exemplar som förvaras på respektive landsarkiv.

Det finns också jordeböcker, mantalslängder och kronoskattelängder för Stockholms stad på samma ställe. Till dessa har Stockholms stadsarkiv lagt en länk till sina egna datorer i forskarexpeditionen, så att man inte behöver gå in på RA:s webbplats för att söka dessa.

Det är lätt att hitta mantalslängderna för den egna socknen genom att man i sökbilden får upp alla socknar som ingår i ett visst härad. Själva längden är uppställd efter län-fögderi-socken-gård.

Längderna redovisar på olika sätt vilka som bodde på fastigheten vid mantalsskrivningstillfället i slutet av föregående år. Ofta med namn, ibland med födelseår men tidvis endast som en av flera personer på gården som inte var skattskyldiga. Många personer var ju under årens lopp befriade från att erlægga mantalspenning.

Vilka dessa var och om skattskrivningen i övrigt rörande mantalspenningen kan man läsa om i *Mantalskrivningen i Sverige före 1860* av Gösta Lext.

U.J.

PRESSGRANNAR

NSFF har utbyte av medlemstidningar med många släktforskarföreningar. Dessa finns att läsa i stadsarkivets forskarrum. Tyvärr tror jag att dessa läses alltför sällan av våra medlemmar. Tidningarna innehåller inte bara genealogiskt material av intresse för forskare inom de olika föreningarnas upptagningsområden utan många gånger också artiklar av stort allmänskulturellt intresse. I denna artikel skall jag lyfta fram två artiklar, som exempel på spännande läsning.

Räf, Jan Erik: Schebo Bruk och Järnvägar. Patron Knut Michaelsons epok, Stockholm 2012, 163 sid.

Författaren, som själv vuxit upp i Skebo bruk, skildrar järnvägarnas tillkomst och betydelse för bruket. Gedigna arkivstudier har visat att järnvägen till en egen hamn i Hallsta tillkom 1872. Spårvidden 891 mm gjorde att man efter hand också fick kontakt med det övriga järnvägsnätet i Uppland. Genom kartor, foton och annat material visar också författaren var järnvägsspåren legat i terrängen fram till brukets nedläggning 1924.

Ett särskilt kapitel tillägnas Knut Michaelson, som var brukspatron mellan 1863 och 1903, då han sålde bruket och flyttade till Stockholm för att 1907 bli chef för Dramatiska Teatern vid Nybroplan. Teater var denne brukspatrons stora passion men han lade också ned stora pengar på att försköna herrgården och andra byggnader på bruket. Dessutom renoverade han församlingskyrkan i Ununge och byggde nya bostäder åt bruksarbetarna. En gammaldags patriark med stort intresse för kultur.

Ett rikt bildmaterial i färg och svartvitt ökar bokens läsvärde.

Lindblom, Kjell: Nordisk vallongenealogi 1580-1750, del 1 Allard - Guillaume, Stockholm 2012, 318 sid.

Författaren gav för 20 år sedan ut boken *Vallonsläkter i Sverige under 1600-talet*. I den tredje delen av boken, som följde några år senare, skrev han att många kompletteringar tillkommit och att det därför skulle vara motiverat med en ny reviderad upplaga.

I föreliggande bok har författaren valt att redovisa de individer, som är födda före år 1700, när vuxen ålder och själva bildar familj. Därmed utökas antalet familjer samtidigt som tidsperioden utsträcks till en god bit in på 1700-talet.

Därmed har också familjetabellerna avsevärt kompletterats med mannens yrke, hustruns namn, barnen samt familjens bosättningar. Genom ytterligare forskning har de första generationerna i Sverige också fått en säkrare koppling mellan far-son-förhållande än tidigare.

Denna första del som nu föreligger utgör en imponerande forskningsinsats till ovärderlig hjälp för alla med valloner i sin släkt.

I *VärmlandsAnor 2012:4* finns en artikel om nyhetsförmedlingen i äldre tid. Den är skriven av Åke Hörnqvist och redovisar på ett mycket initierat sätt hur överheten spred information till menigheten från 1500-talet till slutet av 1800-talet.

Under 1500-talet var tinget den hävdvunna platsen för kronan att sprida information till undersåtarna. Eftersom inte så mycket folk tog sig till tinget så måste man, i takt med att antalet lagar och förordningar ökade under 1600-talet, finna nya vägar för nyhets spridningen. I 1686 års kyrkolag reglerades prästernas skyldighet att läsa upp kungörelser från predikstolen. Under 1800-talet kunde detta uppläsande ta ett par timmar i anspråk, vilket givetvis var mycket tröttande för menigheten. Seden att läsa dessa statliga kungörelser levde kvar ända in på 1940-talet dock i en minskande omfattning från slutet av 1800-talet.

I *Genklang 2012:3*, organ för Ovansiljans Släktforskare, finns en artikel om Mora kompanis deltagande i slaget vid Gadebusch i december 1712. Efter katastrofen vid Poltava i juni 1709 befallde Karl XII i ett brev den 11 juli samma år att de indelta regementena skulle sättas upp igen. Redan i mars 1710 var Dalregementet fulltaligt.

1712 samlades Mora m. fl. kompanier från regementet vid Ingevallsbenning för att anträda marchen söderut mot Karlshamn. Där överskeppades regementet till Rügen och efter några veckors vila, vidare till Stralsund i Svenska Pommern. Magnus Stenbock hade av kungen fått uppdraget att med ett antal svenska regementen förstärka de svenska trupper som redan fanns där för att gå till anfall mot de fiendliga trupper som hotade de svenska besittningarna. Utanför Stettin och Stralsund stod en rysk-sachisk här och i Gadebusch i västra Mecklenburg fanns danska trupper.

Stenbock formerade sina 12 000 man till strid utanför Gadebusch mot en betydligt större här av danska och sachiska trupper. Dalregementet ingick i huvudstyrkan och i Mora kompani dog 18 man och ett fyrtiotal soldater sårades. Många av de senare dog av sina skador. Gadebusch var en av de sista segrarna för svenskarna i det stora nordiska kriget. Magnus Stenbock kapitulerade med sin armé i fästningen Tönningen 1713. Han dog i dansk fångenskap i februari 1717.

Föreningsaktiviteter

Arkivens Dag den 10 november

Traditionsenligt genomförde Norrtälje stadsarkiv det sammordiska evenemanget Arkivens Dag lördagen den 10 november. Som vanligt var också avslutningen från allmänheten mycket god. Över 70 personer kom och gick under de fyra timmar som arkivet höll öppet.

Fotograf Curt Lundblad deltog i evenemanget med två föredrag beledsagade av mycket intressanta bilder. Dels berättade han om Norrtäljes kände vykortsfotograf Elliord Mattsson dels om kraftkarlen Starke Björn likaledes från Norrtälje.

En del av Elliord Mattssons svartvita vykort färglades i Tyskland innan de trycktes och detta medförde bl. a. att Elliords bil ibland var gul ibland röd allt efter humöret på de flickor som kolorerade.

Starke Björn var en kraftkarl, som rätade ut hästskor och lyfte skivstänger på både cirkus och olika marknader. Stilenligt avled han på sin ålders höst under träning när redskapet han tränade med släppte från väggen.

Urban Johansson berättade om hur information lagrats på olika media från antiken till våra dagar. Från papyrus, pergament och papper till DVD-skivor och usb-minnen. Till föredraget hörde också en utställning, som visade exempel på dessa olika media.

Arkivets chef Ann-Marie Alfredsson informerade besökarna om den förestående flytten från nuvarande lokaler till nya sådana på pensionärsboendet Eneberg.

Norrtälje Släktforskarförenings medlemmar Sven Mohlne och Sven-Olof Gahnström gav under hela dagen hjälp till personer som stött på problem i sin släktforskning.

Helena Johansson tillhörde dem som passade på att få hjälp med sin forskning. Hon uppskattade Arkivens Dag som en inspirationskälla till vidare forskning.

Foto: Urban Johansson

Mingelträff den 22 november

Sista evenemanget 2012 för NSFF var en så kallad mingelträff med tre korta inslag avslutad på kaffe och trevlig samvaro.

Ann-Britt Bergström inledde med att berätta om sin släkting bokhållaren Anders Moléen (1724-1809). Denne var kamrerare på Kungliga Myntet när han 1750 fick arbete som bokhållare på Kungliga Vetenskapsakademien med speciellt ansvar att hålla i tryck och distribution av den svenska almanackan.

Moléen sade upp sig från vetenskapsakademien 1785 och flyttade till Täby i Öja socken i Södermanland, där han köpte sig en stor gård. 1793 i sitt 69:e år gifte han sig med den 19-åriga Stina Ersdotter och fick med henne 3 barn, varav två överlevde barndomen. Ann-Britt fortsätter forskningen om denne krutgubbe!

Björn Bergström redogjorde därefter för NSFF:s digitala forskarförteckning - vad man skall ta med i denna och på vilket sätt. Många fick säkert goda tips om förteckningens innehåll och struktur. Styrelsens förhoppning är givetvis att många fler medlemmar skickar in sina uppgifter så att andra forskare kan få kontakt med personer som forskar inom samma områden som en själv.

Slutligen berättade Ann-Marie Alfredsson om den förestående arkivflytten till Eneberg och vad den kommer att innebära för arkivets besökare.

Träffen var mycket välbesökt med över 40 deltagare.
U.J.

Ann-Britt Bergström berättelse om Anders Moléen var ett slående exempel på hur mycket mer information det ofta finns om personer som levtt ett lite mer udda liv och inte i alla avseenden följt den allmänna strömmen. En guldgruva för släktforskare således.

Foto: Urban Johansson

Harry Johansson, Bergshamra och hans förfäder

Innan Harry Johansson i Backebo, Bergshamra, en av Länna sockens äldsta personer (101½ år), jordfästes i Länna kyrka i december 2010 så fick jag förfrågan från hans barn (min hustrus kusiner) om jag kunde forska lite i Harrys mors släkt? Man hade nämligen få kunskaper om det släktledet. Det gjorde jag gärna och resultatet finns nedan.

På faderns släktgren ser det ur så här:

Far **Herman Eugén Johansson**, född i Länna 1886

Farfar **Josua Johansson**, född i Warred, Länghem (P) 1837

Farmor **Carolina Jansdotter**, född i Länna 1846 (åttonde barnet av elva)

Farmors far **Johan Ersson** i Mora, född 1811

Farmors mor **Christina Jansdotter**, född 1811 i Utanbro

Farmors farfar **Eric Jansson** i Mora, född 1779

Farmors farmor **Anna Andersdotter**, född i Mörtsunda 1790

Farmors farfars far **Jan Ersson** i Mora, född 1755

Farmors farfars mor **Anna Jansdotter**, född 1752 i Mora

Farmors farfars farfar **Eric Larsson** i Mora, född 1717 (två år innan ryssen kom)

Farmors farfars farmor **Anna Andersdotter**, född 1722

Farmors farfars farfars far **Lars Larsson** i Mora, född 1678 (på Karl XI: s tid)

Farmors farfars farfars mor **Carin Mickelsdotter**, född ca 1780 i Mora

Som man kan förstå, så var det tydligen rätt enkelt att hitta en lämplig livspartner på hemmaplan. (Jag har hoppat över farfar Josuas släkt, eftersom de namnen och platserna kanske inte säger oss så mycket.)

Men man kan följa ett annat släktled som börjar vid kyrkan i Länna, där komministern Stephan Mathiae hade sin tjänst. Han föddes omkring år 1600 här i Roslagen. Han var en intressant anfader, eftersom han också hade varit fältpräst innan han kom till Länna. Han tjänstgjorde alltså vid trupperna under Gustav II Adolfs regim vid 30-åriga kriget i Tyskland.

Vem han var gift med vet man inte, men troligen bodde han en tid i Mörtsunda, och vi vet att han fick sonen Olof Staffansson, som var bonde i Mora och att denne var född 1643. Han gifte sig med Kerstin Andersdotter, som var född i Mora 1655, och de fick dottern Anna Olsdotter, född ca 1680 i Utanbro och som blev gift med domaren Per Olsson i Utanbro. Per var född i Länna 1666, och det var alltså samma år som den stora branden i London.

De hade i sin tur sonen Olof Persson, som var född 1718 (det var ju det år då Karl XII dödades). Fadern Per Olsson hade hunnit fylla 52 år när sonen föddes.

Olof gifte sig med Carin Persdotter från Utanbro – hon var född 1719, och Olof och Carin hade dottern Kerstin Olsdotter, född 1755. Kerstin ingick äktenskap med Olof Jansson född 1753 och han kom från samma by som hon gjorde. Det paret fick sonen Johan Olsson år 1783 – Bergshamra står det som födelseort för honom.

Johan drog sig till Mora by där han fann Anna Andersdotter, som var fyra år yngre än sin make och de fick dottern Christina Jansdotter som i sin tur gifte sig med Johan Ersson från Mora. Hänger ni med?

Johan Ersson var ju, som vi redan vet, den karl som var Harry farmors far. Så enkelt var det!

Harrys mor hette Anna Amalia Fredriksson och hon föddes i Lohärad 1877, på självaste julaftonen. Hon flyttade så småningom till Bergshamra och tjänade där hos disponenten som ägde sågen och ångkvarnen. Unge Herman i Mora, Harrys far, jobbade tidvis på sågen i Bergshamra och han fick ögonen på den tjugiga kvinnan och det blev giftermål. Att Anna var nio år äldre hade ingen betydelse.

Annas far hette Jan Fredrik Jansson och var torpare i Wik i Lohärad – Wik låg på prästgårdens ägor. Fredrik var född 1839-12-22 – troligen i Rö socken. Han hade gift sig 1866-10-21 i Skederid med torpardottern Lovisa Jansdotter från en ort som heter Getingbol i Skederid och hon var född 1841-11-16.

År 1870 – då bodde de på torpet Slätten – hade paret fått sönerna Jan Erik, född 1868 och Carl Gustaf född 1870. Husförhållanden från 1871 till 1875 – då bodde man i Wikstorpet – visar att familjen hade växt med dottrarna Lovisa Matilda född 1872 och Ulrika Charlotta född 1874. Och i samma bok från 1876 till 1880 hade tre barn till ökat barnaskaran, nämligen sonen Lars Gustaf, född 1876, och dottrarna Anna Amalia, född 1877 och Selma Josefina född 1880. För åren 1881 till 1885 kan man se att dottern Ulrika hade gått bort 1882, men för åren efter 1885 har jag ännu inte lyckats spåra familjen.

Fredrik Janssons föräldrar var torparen Jan Jansson, som var född i Rö 1796-10-05, och Anna Stina Mårtensdotter, född 1799-06-09 i Rimbo. Man kan förstå att det var lite större spridning mellan socknarna inom den här släkten, när det gällde att skaffa sig partner.

Fredriks farfar var soldaten Johan Berg, som var född i Närtuna 1770-10-11 och farmodern hette Greta Johansdotter, som var född i Frösunda 1773-06-20, död 1807. De hade förutom sonen Jan dottrarna Maja Stina född 1795-09-07 och Brita med okänt födelseår. Familjen bodde i Söderby soldattorp i Rö. Noterat är att Jan Jansson flyttade till Söderby (numera Söderbykarl) år 1812, när han var 16 år gammal. Det är högst troligt

att soldaten Berg var med i kriget mot ryssarna i Finland. Soldat Johan Bergs far var också han soldat och hette Johan Österberg och bodde i Närtuna, och Johans mor hette Kajsa Mattsdotter. Födelseår för de två är okända, men troligen var de födda på 1740-talet.

Fredriks farmor hette alltså Anna Greta Johansdotter och kom från Fågelsunda i Frösunda socken. Hennes far var borgaren Johan Hintz, som var född i Täby 1739, medan modern hette Ulrica Björkman, som föddes i Stockholm 1729, alltså var hon tio år äldre än sin make. Anna Greta hade tre syskon finns det noterat.

Fredriks mor Anna Stina (Anna Christina enligt kyrkboken) kom från Rimbo och var dotter till torparen Mårten Mårtensson, född 1764-11-02 i Rimbo, men hade bott i Byle i Rö. Hans hustru hette Greta Ersdotter, född 1768-06-30 i Husby-Långhundra. De vigdes i Rimbo 1793-07-05 och var bosatta i Svartbäcken i Rimbo. De hade också dottern Cajsa Greta, född 1793-10-17. Mårtens föräldrar hette Mårten Jansson, född 1732, och Catarina Persdotter, också hon var född 1732 och paret bodde i Söderby i Rimbo. Förutom Mårten hade de fyra andra barn. Greta Ersdotters föräldrar har jag tyvärr inte lyckats hitta.

På Anna Amalias mors sida har vi först modern Lovisa Jansdotter som var född i Skederid. Hennes föräldrar hette Jan Eric Olsson, född 1805-08-25 i Skederid, och han var torpare i Getingbol och gift med Brita Christina Ersdotter, född 1814-03-13 i byn Ösby i Husby socken. Jan Erics far var född i Knutby socken och hette Olof Olsson, född 1774-09-27 och var gift med Maria Jansdotter, född 1774 i Lagga.

Olof Olssons föräldrar hette Olof Nilsson, född ca 1750 och var noterad som dräng i Hemåla i Knutby, och Maria Andersdotter från Knutby, född ca 1753. Maria Jansdotters föräldrar hette Jan Andersson, som var född i Ärentuna 1745, och Anna Jansdotter från Lagga, som var född 1732 – alltså var hon betydligt äldre än sin make.

Harrys mormors mor hette, som nämndes ovan, Brita Christina Ersdotter från Husby. Där var Christinas far frälsebonde i byn Ösby. Han hette Eric Mårtensson och var född 1780 i Rö socken. Hans hustru kom från Söderhall i Kårsta församling och hette Brita Cajsa Matsdotter, född 1771-10-20.

Eric Mårtenssons far, Mårten Mårtensson, var född i Almunge socken 1752-02-24 och dog i Rö 1815. Dödsåret saknas på de flesta, eftersom just de årtalen ofta är svåra att hitta. Han var bonde i Söderby i Rö och var gift med Catarina Ersdotter, född 1751. Hennes föräldrar har jag också lyckats hitta och de två är därmed de äldsta personerna i hela den här förteckningen. De kom båda från Rö socken och hette Erich Olsson och Brita Hansdotter, födda 1718 resp. 1731. Brita Cajsa Matsdotter, som var gift med

Eric Mårtensson i Husby, kom från Kårsta och hennes föräldrar var Mats Andersson, född 1745-08-12 och Kerstin Bengtsdotter som var född 1741, okänt var. Avslutningsvis kan man konstatera, att det var betydligt fler födelsesocknar för de inblandade anfäderna på Anna Amalias sida än vad det var på Harrys fars sida, men några jätteskutt över länsgränserna var det ändå inte frågan om.

Längre än så har jag inte hunnit när det gäller Anna Amalias släkt, men Johansson-släkten är ganska noggrant penetrerad och redovisad på min hemsida: www.paroll.dinstudio.se. Där finns också resultaten av min byforskning när det gäller Mora by. Harry Johanssons finns faktiskt förevidad i en radiointervju (41 minuter lång), där han för Ewa Eriksson Strååth berättar om vedjakter i Roslagen. Man hittar den trevliga pratstunden under rubriken ”Reportage” på www.roslagenswebbradio.se. Mora by i oktober 2012

Roland Palmquist

Arkeologisk utgrävning

Syftet med utgrävningarna vid Västra Knutbys ägor är att byggnationen av Västra vägen har påbörjats i Norrtälje. Den passerar då rakt över dess fornlämningar från 400-550 e.Kr. Arkeologer från Stiftelsen Kulturmiljövård med Ann Vinberg som projektledare gjorde utgrävningar av ett gravfält och en boplat under några veckor i maj och juni 2012.

Hösten 2011 genomfördes en förundersökning av gravfältet och man fann då mellan 12 och 14 gravar. Fem av gravarna undersöktes och de fynd av föremål som hittades i två av gravarna kunde dateras till folkvandringstiden (400-550 e. Kr.) Fynden var smycken och dräktdetaljer som tre par agraffknappar, ett spänne med djurhuvudformigt avslut, en sälja samt delar av en ornerad kam. Gravarna utgörs av runda stensättningar, vilket är den vanligaste gravformen under hela järnåldern. Söder om gravfältet hittades också en husgrundsterrass. Vid förundersökningen av denna påträffades rester av ett syllstensburet hus, samt stolphål och härdar som tyder på att minst ett stolpburet hus stått på terrassen. Det är relativt ovanligt att arkeologer får en möjlighet att undersöka en så här sammanhållen enhet med både ett helt gravfält och en boplat som så tydligt kan kopplas ihop.

Den stora utgrävningen gjordes i maj och juni 2012. Det visade sig att terrassen var uppbyggd i tre stenrader. Stolphålen var stenkolade och de fann två hus, ett äldre och ett yngre. En eldstad hittades i mitten av ena huset som beräknades till 20-25 meter långt. Troligtvis fanns i ena ändan av huset stall för kor och getter. Det hittades ett malstensbord med stenar, brukskeramik samt spår av en vägg. Troligtvis bodde en familj på 8 personer här. Det andra huset hade också samma typ av stolphål men

var fyrkantigare och mindre ca 5 x 5 meter. Arkeologen trodde att huset var byggt i två våningar med en utvändigt trappa. Övre våningen var byggt utanför den undre så det blev en takförsedd gång runt huset. Sovplatserna var troligtvis på övervåningen.

Under denna period så kremerade man sina döda, ibland tillsammans med djur. På gravplatsen fann man i västra hörnet kremeringsplatsen. Där hittades glaspärlor, fibrer (föregångaren till säkerhetsnålen oftast vackert utsmäckade) och benrester. Efter kremeringen så samlade man ihop benresterna och lag dem i en grop eller straxt under markytan. Därefter byggde man upp graven med stenar i olika storlekar och format. En yttre och en inre stenkrets. Slutresultatet av stensättningen ser ut som ett stort stekt ägg i sten.

Gravarna utgjordes av sex runda stensättningar, två kvadratiska, en oregelbunden, en skadad stensättning och en hög. De runda var mellan 2,6 - 8 meter i diameter och 0,15 - 0,7 meter i höjd. De kvadratiska var mellan 2x2 - 4x4 meter och ca 0,2 m höga. De oregelbundna var ca 8x8,5 meter och 0,4 m hög och kan bestå av flera sammanbyggda gravar. Den skadade stensättningen var 2,7x3,1 meter och 0,15 meter hög. Högen var ca 6 meter i diameter och 0,4 meter hög. Alla undersökta gravar var brandgravar. En av gravarna var djupare och tom. Storleken tydde på att det var en barngrav och en så kallad skelettgrav. Men då man inte fann några rester i den så tror man att barnet hade förolyckats och inte blivit funnet. Men man ville ändå ha en begravning. Havet gick högre upp på den tiden och inte långt från bopplatsen så kanske barnet hade drunknat eller uppåtits av ett vilt djur. Klimatet var något varmare än i dag.

Fynden från gravarna utgjordes av bl.a. brända ben, keramik, sex agraffknappar, ett bronsspänne, en bronssölja, ett bronsbeslag, ett bronsfragment, en järnkniv, nitar, kamfragment och fyra glaspärlor.

För att kunna bestämma kön och ålder på skelettdelarna så hade arkeologerna till hjälp osteologen Agneta Ohlsson. Osteolog betyder läran om ben. Hon berättade att vid bränning krymper skelettet och spricker. Det blir kvar ca 2-3 kg ben. De läser av ålder, kön och sjukdomar på skelettdelarna. Man och kvinna skiljer sig åt på höftskelettet, kraniet, hålet bakom örat samt ögonhålorna. På barnskelett läser man av höftleden som växer fast i 18-20 års ålder samt längden på lårbenet.

Analysen av utgrävningarna visade att det fanns benrester från 13 olika människor, varav två barn.

Mängden ben i gravarna varierade från ett halvt gram till 750 gram. Av benresterna kunde Agneta Ohlsson få fram att det var en man i 30 års ålder, en kvinna mellan 30 och 40 år och en kvinna som var mellan 50 och 60 år. De övriga begravda var två barn mellan 4 och 6 år, 5 äldre vuxna från 50 år och uppåt, en vuxen person i 30 årsåldern och två vuxna som inte kunde ålders- eller könsbestämmas. På bålplatsen fann hon brända djurben, en björnklo och ett fotledsben från ett får eller en get.

Björnklor tyder på hög status och hittades i både mans- och kvinnogravar. Mer detaljerat om utgrävningarna och fler bilder finns på www.kmmd.se. Klicka vidare på arkeologi, projekt 2012 och Norrtälje.

Nedan ses ett par bilder från utgrävningen som är tagna av artikelförfattaren.

Gravsättning från utgrävningssplatsen

Så mycket blev det kvar av en människa i en brandgrav från folkvandringstiden.

Birgit Söderman

Kolla hemsidan...

då och då för snabba nyheter. NSFF har påbörjat ett samarbete med hembygds- och andra kulturföreningar i kommunen. Vi bjuder in våra respektive medlemmar till evenemang som vi tror kan intressera andra föreningars medlemmar.

Ibland sker detta med så kort varsel att vi inte hinner skicka ut skriftliga inbjudningar. I stället lägger vi ut informationen på första sidan på vår hemsida.

Tag därför för vana att då och då gå in på www.norrtelje-sff.se för att se om något är på gång!

U.J.

Släktforska i Danmark

I några tidigare nummer av Anbladet har jag berört släktforskningens förutsättningar i vårt östra grannland Finland. Under den finska kulturveckan i höstas höll jag också föredrag i Rimbo, Hallstavik och Norrtälje i detta ämne. I nummer 99 av tidskriften Diskulogen fanns en mycket informativ artikel av Gitte Christensen om släktforskning i Danmark. Nedan följer en kort sammanfattning av artikeln, i övrigt hänvisas till Diskulogen, som finns att läsa på Norrtälje stadsarkiv.

Danmark indelas i amt, herreder och sogne, vilket skulle kunna sägas motsvara Sveriges län, härad och socken. 11793-1970 fanns 24 amter, med namn efter den stad där amtmannen, landshövdingen bodde. Alla arkiv är sorterade efter amt, herred och amt. Ofta vet man bara vilken sogn en person kom ifrån. För att få reda på var denna ligger kan man söka i **Krabsens stedsnavnedatabase**, www.krabsen.dk. Där kan man skriva in ett ortnamn och få reda på vilken sogn, herred och amt orten är kopplad till. Under *sogn* kan du se alla orter som ligger i en och samma sogn.

Statens Arkiver (SA), motsvarande svenska riksarkivet, har ansvar för att alla relevanta arkivalier från offentliga myndigheter blir bevarade för framtiden. SA har skannat kyrkböcker och folkräkningar, som finns fritt tillgängliga på www.arkivalieronline.dk. Här finns även bouppteckningar. Man bör använda kyrkböckerna och folkräkningarna parallellt eftersom de innehåller kompletterande uppgifter om personerna.

Danmark var tidigare ute än Sverige när det gäller folkbokföringen. Redan på 1500-talet började prästerna bokföra befolkningen och 1646 bestämde Christian IV att kyrkböcker skulle föras i hela Danmark.

Fram till 1812 var sidorna i kyrkböckerna helt blanka. Detta innebär att registreringen av dop, vigslar och begravningar kan se olika ut i olika böcker. En del präster antecknade dop i första delen av boken, vigslar i den följande och begravningar i den sista delen av boken. Därför är det viktigt att alltid titta efter en innehållsförteckning, som oftast finns i början.

Från 1813 fördes varje kyrkbok i två exemplar; huvudministerialboken av prästen och en kopia av en kontorist eller skollärare. De två böckerna fick aldrig förvaras på samma ställe över natten. Från detta år är kyrkböckerna också förtryckta med kolumner och rubriker, varför likformigheten i folkbokföringen blir större. Ordningen är som följer: döpta pojkar - döpta flickor - konfirmerade pojkar - dito flickor - vigda - in- och utflyttningslängder - begravda män - dito kvinnor - personregister.

I dopnotiserna antacknas barnets namn, födelse- och dopdatum, föräldrarnas namn, yrke och bostad samt faddrarnas namn.

Forts. nästa spalt.

Frasses frågespalt

Fråga: "Olika falla ödets slätter" är ett känt uttryck. Är detta ett uttryck hämtat från det gamla jordbrukssamhället i Sverige eller har uttrycket ett ursprung i de fornordiska sagornas värld?

Undrande charkuterist

Svar: Begreppet "slätter" i detta sammanhang har inget att göra med verbet "falla" och inte heller med det därav skapade substantivet "fälla". Vetenskapen står handfallen, varför jag översänder frågan till fältbiologen Per-Olof Grönsiska i Broddbo för direkt besvarande.

Fråga: När jag släktforskar får jag stora kliande utslag över hela kroppen. Är detta något att vara rädd för?

Alfred Nässla

Svar: Kära Alfred. Du tar upp en fråga som förbryllat vetenskapen i årtionden, kanske så länge som släktforskning överhuvud taget har utövats i vårt land. Professor emeritus Eugen Brylling har framfört teorin att utslagen kan bero på en okontrollerad tillväxt av hjärnceller i underbarken, något som jag själv ställer mig mycket frågande till.

När utslagen drabbar mig brukar jag skrapa bort dem med morfars gamla husarsabel och badda med salubrin. Inte för att det hjälper men för att det skingrar tankarna.

Fråga: Vem kom på uttrycket att tre anor i handen är värda mer än trettio i kyrkböckerna?

Frågvis

Svar: Du.

Släktforska i Danmark, forts.

För de konfirmerade barnen anges namn, ålder, dopdag och bostad, föräldrarnas namn, yrke samt bostad. Konfirmationen, som infördes 1736 skedde vanligtvis vid 14-15 års ålder.

I vigselnotiserna finns uppgifterna om brudparens namn, ålder, yrke, bostad, vigseldatum och lysningsdagar. Vidare vittnenas namn, yrke och bostad.

I in- och utflyttningslängderna finns information om vilka som flyttat ut och in i sognet med namn, ålder och yrke. Flyttningslängder fördes under tiden 1812-1875.

För de begravda anges dödsdatum, datum för begravning, den avlidnes namn, namn på eventuell efterlevande make/a, föräldrarnas namn, ålder, yrke och bostad.

Folkbokföringen i Danmark liknar således i hög grad den svenska vad gäller vilka uppgifter som registreras.

U.J.

Årsmötet 2013

Söndagen den 24 februari genomförde NSFF sitt årsmöte i IOGT-lokalen i Norrtälje. 27 medlemmar hade mött upp för att bli diskutera föreningens verksamhet för 2013.

Styrelsen omvaldes i sin helhet, vilket innebar att Urban Johansson kvarstår som ordförande för 2013.

Efter det konstituerande mötet formerade sig styrelsen enligt nedan.

Sven Mohlne, vice ordförande
Willy Menander, sekreterare
Sven-Olof Gahnström, kassör
Birgit Söderman, klubbmästare
Ann-Marie Alfredsson, suppleant
Bo Schylander, suppleant

Revisorerna föreslog ansvarsfrihet för styrelsen, vilket också blev årsmötets beslut. I en särskild promemoria föreslog revisorerna vissa förändringar i 1978 års stadgar, vars skrivningar inte riktigt motsvarar föreningens nuvarande verksamhet. Styrelsen fick i uppdrag att återkomma med förslag till nya stadgar till kommande årsmöte.

På grund av underskott i föreningens räkenskaper två år i rad, föreslog styrelsen en liten höjning av medlemsavgiften för 2014, från 150 kr till 175 kr. Avgiften för familjemedlem är oförändrat 50 kr.

Synpunkter framkom också om att föreningen skall synas mer i föreningslivet genom offentliga möten på biblioteket, sparbanken etc. för att den vägen värva fler medlemmar. Över huvud taget tilldrog sig punkten om verksamhetsplan på dagordningen stort intresse. Styrelsens förslag gillades, men flera ytterligare uppslag framfördes som styrelsen nu har att arbeta vidare med.

En punkt på verksamhetsplanen är redan genomförd. Elisabeth Reuterswärd's föredrag om Fader okänd tillsammans med Medborgarskolan i Norrtälje. Detta föredrag, där också allmänheten var inbjuden, samlade ca 70 åhörare.

Andra punkter som styrelsen har att arbeta vidare med är ett besök på Torild Erikssons hembygdsmuseum i Överlöpe, nyheter i dataprogrammet DISGEN med Rolf Ahlinder och föredrag om postväsendets historia av Magnus Linnarsson i samarbete med Norrtälje Frimärksklubb. En kurs i handskriftsläsning stod också högt på önskelistan.

En koncentrerad skara mötesdeltagare studerar årsmöteshandlingarna.

Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna underhöll Willy Menander, Urban Johansson och Annika Ivarsson med ett knippe visor av både kända och okända visdiktare.

Stockholms stadsmuseums faktarum

När jag arbetade med min bok *Vild och oregerlig* om min farfar, utgiven i Släktforskarförbundets nya skriftserie som nr 1, besökte jag många arkiv och museer för att finna så mycket information som möjligt om Carl Theodor. Bland annat hittade jag en mycket fin bild på porten från Böttgers korgmakeri i Stockholm, som jag av kostnadsskäl dock inte kunde ta med i boken. Bilden fann jag i faktarummet på Stockholms stadsmuseum och i denna artikel skall jag berätta lite mer om denna fantastiska kunskapskälla till Stockholms historia. Innan jag mer specifikt går in på redovisningen av Hyvéns varuhus skall kortfattat noteras vad man får tillgång till i faktarummet. Det skall även sägas att personalen i faktarummet är oerhört generös med hjälp och service till sina besökare.

Fotografier

För den som vill forska om fastigheter är faktarummet en guldgruva. Här finns en stor del av museets fotosamling tillgänglig, ordnad efter kvarter, gator, platser stadsdelar eller ämne. Man kan beställa foton för privat användning och för t ex lokala föreningar utan användaravgift, för bilder som skall användas i tidskrifter och böcker får man betala 1000 kr per bild förutom själva avgiften för att få bilden sig tillsänd som digital fil.

Litteratur

Bland den Stockholmlitteratur som finns tillgänglig i faktarummet kan nämnas Stockholms adresskalendrar från 1870 och framåt med uppgifter om företag, adresser och varusortiment.

Kartor

Ett urval stockholmskartor från 1700-talet och senare visar hur staden vuxit fram. Dessa finns att tillgå på stadsmuseets webbplats. Man kan mycket enkelt jämföra kartor från olika tider samtidigt på skärmen och därmed få en mycket god bild hur staden vuxit fram.

Byggnadshistoria

Inventeringar och annat material rörande byggnader ger upplysningar om byggnaders ålder och hur de har förändrats.

Stockholmskällan

I denna webbplats finner man bl a skannade bygglovhandlingar från Stockholms byggnadskontor. Genom dessa handlingar får man fram när den sökta fastigheten byggdes, vidare byggherre, byggmästare och arkitekt. Även fasadbeklädnader, hur fastigheten använts och ombyggnader framgår.

Pressklipp

Tidningsartiklar från 1800-talets andra hälft till 1970-talet.

Hyvéns varuhus

Jag återkommer nu till Hyvéns varuhus på Odengatan 59, från 1931 ändrat till nr 79 och 81. Av Carl Theodors företagsarkiv har jag funnit att detta varuhus var en stor kund till C TH:s korgmakeriverkstad under 1920- och 30-talen. Genom adresskalendrarna kunde jag belägga att varuhuset startade redan 1900 som en vävnads- och tricothandel på Kungsholmsgatan 15. Från 1903 finns företaget på Odengatan. Genom stockholmskartorna från 1909 och 1930 får man fram fastighetsbeteckningarna med kvartersnamn och nummer. Nu söker man i Stockholmskällans faktadatabas på dessa beteckningar och får då fram alla fastigheternas bygglovhandlingar och fotografier som kan finnas.

Därefter var det bara att ta sig till Odengatan 79 och ta ett moderna foto av fastigheten som i detta fall fanns kvar om än med en starkt förändrad exteriör. Om du forskar om Stockholm – gör ett besök i faktarummet. Det lönar sig!

Urban Johansson

